

Ryc. IX. 7. Niektóre szkółki oferują całkiem duże rośliny w pojemnikach (formowane cypresyki w drewnianych skrzyniach) – arch.

liny i pnącza, które nadają się do sadzenia na miejsce stałe po roku do dwóch lat. Materiał standardowy uzyskuje się po dwóch latach dla krzewów, a po trzech, czterech dla drzewek. Natomiast w celu uzyskania roślin okazowych krzewy standardowe sadzi się do szkółki jeszcze na dwa lata (dwukrotnie przesadzane), a drzewka przesadza się dwa, trzy razy co cztery lata (łącznie czterokrotnie przesadzane). W szkółkach pojemnikowych przesadza się rośliny częściej, gdyż objętość pojemników ogranicza wzrost, a przesadzanie nie hamuje wegetacji roślin. Przy każdym przesadzaniu należy sortować rośliny, tak żeby szkółka była wyrównana, bez roślin uszkodzonych, chorych i zamieszanych.

Tylko nieliczne szkółki formują drzewa starsze niż okazowe (ryc. IX. 6. i IX. 7), tzn. w wieku kilkunastu lat i starsze. Zadaniem tych szkółek jest przygotowanie roślin uformowanych w postaci gotowych elementów przestrzennych, z których montuje się większe struktury architektoniczne (żywe arkady, podcienia, ściany i żywopłoty) lub naprawia się istniejące (uzupełnia wypady) w ogrodach zabytkowych. Drzewom tym przygotowuje się bryłę korzeniową do przesadzenia oraz formuje koronę do wymaganego kształtu przez cięcie, przyginanie oraz wiązanie gałęzi i pędów do specjalnych podpór i rusztowań. Zabiegi te trwają ponad cztery lata.

PYTANIA I POLECENIA KONTROLNE

1. *Jakie warunki klimatyczne sprzyjają produkcji szkółkarskiej?*
2. *Czym kierujemy się przy wyborze terenu dla produkcji szkółkarskiej?*
3. *Jakie warunki decydują o możliwości założenia szkółki roślin ozdobnych?*
4. *Wymień etapy produkcji szkółkarskiej.*

4. Technologie produkcji szkółkarskiej

W produkcji szkółkarskiej w celu otrzymania dobrego materiału roślinnego stosuje się rozmnażanie generatywne i wegetatywne. Oba te sposoby rozmnażania zostały opisane w rozdziale VII (str. 201–224), jednak ze względu na bardzo liczną grupę drzew i krzewów ozdobnych produkowanych w szkółkach i różne technologie produkcji szkółkarskiej, wymagają one ponownego, nieco dokładniejszego omówienia z podaniem przykładów roślin dla konkretnych zabiegów.

4.1. Rozmnażanie generatywne stosowane w szkółkarstwie

Rozmnażanie generatywne z nasion lub zarodników jest naturalnym, najbardziej wydajnym sposobem rozmnażania, dającym najzdrowsze rośliny. Rozmnaża się tak gatunki i odmiany botaniczne oraz niektóre formy ozdobne powtarzające genotyp z nasion. Jeżeli tylko część siewek powtarza pożądaną cechę, to poddaje się je selekcji, tak jak czerwoniście berberysy i klony lub kolumnowe żywotniki i dęby. Lokalne genotypy, najlepiej przystosowane do miejscowych warunków, rozmnaża się głównie dla celów zadrzewieniowych, formowanych żywopłotów lub jako podkładki do szczepienia odmian i form ozdobnych. Natomiast poszukiwane ozdobne odmiany botaniczne rozmnaża się z nasion zbieranych z najlepszych stanowisk świata. Firmy nasienne oferują takie nasiona z gwarancją jakości (pochodzenie i wartość siewna). Przed zamówieniem nasion szkółkarz musi dobrze wybrać, skąd może sprowadzić nasiona, żeby uzyskane rośliny nadawały się do warunków przyszłego siedliska.

W rozmnażaniu generatywnym (produkcji siewek) wyróżniamy następujące etapy:

- pozyskiwanie nasion (zbiór i czyszczenie);
- postępowanie z nasionami (przechowywanie, zabiegi ułatwiające kiełkowanie, przygotowanie do siewu);
- przygotowanie miejsca wysiewu;
- wysiew i zabiegi po wysiewie;
- wykopywanie siewek.

Ilość nasion wytwarzanych przez drzewa i krzewy zależy od różnych czynników. Najwierniej owocuje, niezależnie od pogody, i daje nasiona polna róża. Zbiory nasion i ich jakość są stałe, dlatego nie trzeba tworzyć rezerw na lata nieurodzaju. Bardziej zawodne bywają zbiory nasion gatunków o kwiatach wrażliwych na przymrozki lub owadopylnych kwitnących przy złej pogodzie. Niektóre drzewa iglaste szyszkują co kilka lat (w naszych warunkach żywotnik olbrzymi raz na cztery lata). Z tych powodów przechowujemy rezerwy nasion. Gdy nasiona tracą siłę kiełkowania, zwiększa się na zapas wysiewy w latach urodzaju.

Do zbioru wybieramy rośliny i stanowiska o sprawdzonej wartości genetycznej matczynika i potomstwa (ocena czystości odmianowej, wyrównania siewek uzyskanych w poprzednich latach). Poza tym co roku przed zbiorem należy sprawdzić ich wartość biologiczną na podstawie wydajności z owoców i stopnia wypełnienia nasion. U gatunków pochodzących z cieplejszego klimatu tylko najstarsze egzemplarze mateczne przy sprzyjającej pogodzie wydają pełnowartościowe nasiona. Procent nasion pełnych szacujemy po przekrojeniu, dla drobnych nasion można stosować rozgniatanie próbki luźno ułożonej na cienkiej bibule i zliczeniu tłustych śladów po nasionach pełnych.